

ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

כת.

עין משפט נר מצוה

יא א מ"י פ"ז מהל' יבוס
הלה א סג עשין נא
נב טושי' ע"ש ע"ש
קטע פ"ז א:
יב ב מ"י ש טושי' ע"ש
ספ"ז:
יג ג מ"י ש ה' ה
טושי' ע"ש ספ"ז א:

מוסף רש"י

כיון שעמדה עליו
שעה אחת באיסור.
בפ"ק ב"מ שם (לפ"ק)
המג"ש את השאה
והחזירה מותרת ליבוס
ר"י אלעזר אוקר, הו"ל
ועמדה עליו שעה אחת
באיסור גירוש את (לפ"ק)
(מ"ג). דאמר אפשר
לעצמם. בנדרות (ל"ז)
חל שאל כהן ויהיה
שני זכרים ואלו שני
לחשים כחלד. ר' יוסי
אומר שניהם לכהן וזכרים
אומרים אחד לו ואחד
לכהן דלי אפשר למצאם
ולאם שניהם כחלד, אלא
אחד יולד ראשון ופוסק
אח"כ הנהגה והשני חולק,
ומשם דלי ידע הי'
מנייה, הו' מרוויחו
ספק בנדרות אחד לכהן
והשני ידע עד שיתקבל
ויחלל נמומו לנצל הבית
(לפ"ק י"ז). ובנדר' שבושות
(ל"ז). היתה אחת מהן
אסורה על האחד
איסור ערוה. כגון פתומו
ואם פתומו, אסור בה
ומותר באחותה. דלוי
אח"כ זקוקה היל' דערוה
לאו קמייה מימינא
(לפ"ק י"ז). אחרת, על
ערוה ששחית יבמותה.
כגון שגלו שני אחיות
משם אח"כ, האחת אסורה
משום ערוה, כגון שהיא
כלתו או פתומו, או
חולצת או מתייבמת.
אחות הערוה, דלי פגע
באחות וזקוקה משום
דערוה לאו זקוקה היל'
(לפ"ק י"ז). ובנדר' לעיל (כז).

תוס' חר מקמאי' (העש"ך)

מייבם הך דאניו חתן
מייבם, ורב פפא לא שני
ליה הכי דמשמע ליה
מדקתני אסור בשתייהן (ז)
אסור שנה ומשום הכי
אוקמה כגון שנפל הך
דאניה חמות ברישא, מיהו
מ"מ אפלו נפל חמות
ברישא אסור בשתייהן
אזי משום גזירה דלמא
נפל הך דאניה חמות
ברישא או משום דגורנין
דלמא קרין ומייבם הך
חתן ברישא. וזו אותה
סברת הרב שכתב משנתנו
כפשוטו דרואו (א) עלה
לרב פפא דאמר ג' כגון
דנפל דאניה חמות ברישא.
דחתנו לר"י אלא לרב
מייבם הוי' מתרצא. איכא
מ"ד דלא קשיא מתני'
לרב אלא וישא דקתני ולא
מתייבמת ולא מיפא דקתני
העשו אסור בשתייהן דרב
לא קאמר אלא במתה.
אבל לר"י דאמר אסור
בשניה לא שני ליה בין
מתה ללא מתה. ואפי"ה
מותר בראשונה מפני
שהותרה בשעת נפילה
ומשום הכי אקשין ליה
מתני'. ולר"י מסבירא
דלא קשיא מתני' דרב
לטעמיה דאמר אין זיקה
כדקאמר לעיל ורב לית
הבא זיקה דרבין. הו"ו
דאדרייתא מדקאמר כל

דבאלו יבמות ליכא שום חששא והא לא חיישין שאם נמיר כאן לייבם
הראשונה כשכבר חלץ לשניה אחי בעלמא למיעבד איפכא שאניה
חששא גדולה כ"כ שלא יטעו להמיר השניה שלא הותרה מתחלה
בשכיל שנתיר הראשונה שהותרה אבל כאן לימלך בפנינו מתחלה יש
לגזור כיון שהיו ה' הלכות עמלן יכול
לנא לירי לקולקל ומשני ולא מתייבמות
קתני דליכא דין יבוס כלל אפי' קדם
וחלץ כבר לשניה ופריך ולימא ליה
שמה ימות וכו' ועמיד המנהג כמ"ד
אין זיקה דלדדיה ודאי אפילו קדם
וחלץ לשניה דליכא למחשש טפי באלו
יבמות מ"מ אסור לייבם ראשונה
שאם נמיר כאן לייבם אחר חלילה
יצא בעלמא לייבם ברישא דלא מסקי
אדעמיהו טעמא דלמא אדמייבם
חד מיית אידך שאין זה טעם ידוע
ועוד אר"י דיש לפרש טעמא אחר
ולימא ליה דלמא קדים וחלץ לראשונה
ברישא ואפי' חלץ כבר מעצמו לשניה
אסרין ראשונה ליבם דלמא אחי
למשיירי בעלמא שניה נמי כשקדם
וחלץ לראשונה אבל במיתת שניה
לא שייך למיגזר כי האי גוונא ומשני
ולא מתייבמות קתני דליכא דין יבוס
כלל אפילו מתה שניה ופריך ולימא
ליה גזירה שמה ימות ולהכי אסרה
מתני' אפילו מתה שניה דאי שריא
לייבם בשני יבמים אחר מיתת שניה
יצא להמיר בלא מיתה אבל ר' יוחנן
לא איירי אלא ציצם אחד דציצם
אחד לא אחי להמיר בלא מיתה דאם
כן היה מבטל מיד מלכות יבוסין אבל
בשני יבוסין דלמא מבטל מיד אלא
דגזירה שמה ימות אידך ויצא לטעות
ולייבם וחזר בו ר"י מפירושו זה דציצם
א' נמי קתני במתני' ולא מתייבמות
דמשמע דליכא דין יבוס כלל ואפי'
מתה שניה דקתני לקמן ג' אחין ב'
מהן נשואין ב' אחיות ומתו הנשואין
את האחיות ור' אלו חוללות ולא
מתייבמות: **וְלִיָּמָא** ד"ה ר"א
היא. היינו ר' אלעזר דהולקן (לקמן דף
מא. ושם) דתני גבי שומרת יבם
שקידש אחי את אחותה מתה יבמתו
מותר באשמו מתה אשמו אותה יבמה
חוללת ולא מתייבמת ובקונטרס פ'
דהיינו ר"א בפרק ב"ש (לקמן דף קט.
ושם) דתנן המגרש את אשמו והחזירה
לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אבל רב חסדא מוקי דשבושת
העדות (שבושת ג' ושם) דכפרו שניהם דאח"כ ר' יוסי והגלילי ור'
יוחנן מסקי התם אפי' מימא רבנן והיינו לנעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין
(דף ה' ד"ה וספק) פירשתי דקיימא לן דבידי אדם אפשר לנמצא
ובידי שמים נמי משמע לרצא דאית ליה פרק בתרא דבכורות (דף
ס' ושם) דאפשר לנמצא גבי ילאו שנים צעשירי וצפרק בהמה המקשה
(חולין ע' ושם) גבי צעיר אס הלכו בצארים אחר הרוב דמוקי לה
שילא חזיו ברוב אבר ולי אמרת דא"ל לנמצא מאי קמייעביה ליה
דמנה נפשו טעון קצורה דשמה ילא רובו ואין להאריך כי שם
הארכתי: **הך דאין חמותו ברישא**. וא"ת מ"מ תקשה לרב דשרי
אפילו שניה וי"ל דרב אית ליה אין זיקה ולא מיתמר אלא משום
ציטול מלכות יבוסין וגורנין דלמא מייבם אידך ברישא: **וְלִיָּמָא**
אומר ב"ש אומרים יקיימו. וא"ת וכו' טעמא דב"ש אמת לאשמועין
דכתי פריך בפרק רבי אלעזר דמילה (שם דף קה). וי"ל דלוקטרי
הכא לאפוקי מבצירתא דאבא שאל דאמר קל היה להם לנ"ב דבבר זה:
אל

מותרת לייבם ור' אלעזר אוקר: **לֵא** סתם לן בר' יוסי הגלילי.
לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אבל רב חסדא מוקי דשבושת
העדות (שבושת ג' ושם) דכפרו שניהם דאח"כ ר' יוסי והגלילי ור'
יוחנן מסקי התם אפי' מימא רבנן והיינו לנעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין
(דף ה' ד"ה וספק) פירשתי דקיימא לן דבידי אדם אפשר לנמצא
ובידי שמים נמי משמע לרצא דאית ליה פרק בתרא דבכורות (דף
ס' ושם) דאפשר לנמצא גבי ילאו שנים צעשירי וצפרק בהמה המקשה
(חולין ע' ושם) גבי צעיר אס הלכו בצארים אחר הרוב דמוקי לה
שילא חזיו ברוב אבר ולי אמרת דא"ל לנמצא מאי קמייעביה ליה
דמנה נפשו טעון קצורה דשמה ילא רובו ואין להאריך כי שם
הארכתי: **הך דאין חמותו ברישא**. וא"ת מ"מ תקשה לרב דשרי
אפילו שניה וי"ל דרב אית ליה אין זיקה ולא מיתמר אלא משום
ציטול מלכות יבוסין וגורנין דלמא מייבם אידך ברישא: **וְלִיָּמָא**
אומר ב"ש אומרים יקיימו. וא"ת וכו' טעמא דב"ש אמת לאשמועין
דכתי פריך בפרק רבי אלעזר דמילה (שם דף קה). וי"ל דלוקטרי
הכא לאפוקי מבצירתא דאבא שאל דאמר קל היה להם לנ"ב דבבר זה:
אל

ליה האי סברא וכו' ומשני ה"מ היכא דקאי באפה אסור אחות אשה אבל
וס"ל לרב דמתניתין ס"ל יש זיקה וה"ל כמ"ד דקאי באפה אסור אחות אשה

חוללות לבתה. משמע כלומר אין כאן תקנה אחרת: ה"ג ולימא
ליה גזירה דלמא קדים וחלץ לראשונה ברישא. אי אמרת להו
חלוזו לשניה ויבמו ראשונה גזירה דלמא קדים חד וחלץ לראשונה
ואתי לייבומי אידך שניה דכפרי מה איכפת זין וזו אלב דיעבד
שחלץ לשנייה תחלה שריא ליה לאידך
לייבומי קמייתא דמאן דחזו דחלץ
לשניה ברישא וחזר וייבם קמייתא
אסין אדעתיה ולא אחי למחלץ
לקייבמות ולייבומי שניה: ומשני ולא
מתייבמות קתני. דאי נמי חלץ לשניה
אין כאן יבוס: ולימא ליה גזירה שמה
ימות ואסור לנצל מלכות יבוסין. וה"פ
לימא ליה רבי יוחנן תנא דמתני'
טעמיה לאו משום זיקה קא אסר
לייבם ב' אחיות דס"ל אין זיקה דאי
טעמא משום זיקה מכי חלץ לשניה
ופקע זיקתה ואדמייבם חד מיית אידך
כדאמרי אלא אלא טעמא משום שמה
ימות כדאמר בריש פירקין (ו) דלמא
אדמייבם חד מיית אידך כו' ומשום
שקול רבנן דין יבוס מאחיות לגמרי
ואפילו חלץ למדא מייבמו דלא בטלי
מו מלכות יבוסין כי היכי דלא ירגילו
קמי חלילה ואדמייבם חד מיית אידך
אלב לגבי מיתה דלעיל דליירי זה
ר' יוחנן ליכא למיגזר הכי: **ר' אלעזר**
פ"א. ב"ש ב"ש (לקמן קט). ואנא דלמרי
כרבנן: **מדסיפא**. דמתני' ר"א דקתני
ר"א אומר ב"ש אומרים יקיימו (כו')
ב"ה אומרים יקיימו: ולימא ליה. דלי
דעיני ה' נפול ברישא דלימא ליה
חלון נשים: **ד"ה**. דמשום דלא
ידעינן הוא לא אי הוה דעינן מתייבמת
ראשונה: **היינו דקתני**. כלומר הא
דקתני וי"ל אמת: **בשלמא לראשון**
אמרי. ליה. אפי' דודאי בציטורא
אחא לירך דל"ג ראשונה היא מאן
שריא ניהלך הלא אחות זקוקה היא
ומי מאחין חלץ לאחותה לאפקועי
זיקה מינה אלא שני לימא "אחר
שייבם ראשון שניה איירע לחלקו
והוא וזו ראשונה יבמה שהותרה
ונאסרה וחזרה והותרה דהכי אמר
ב"ש כ"ל (לעיל דה). קדמו וכנסו אין
מוציאין מידם משום דליכא אלא ספק
פגע בלחות זקוקה והא נמי לשני
ספק הוא: **היינו דקאמר ליה אחיות**

אני יודע מי שאל. דלא מצי למרזי כשעמיה כלל: **איסור ערוה**.
כגון חמותו או ערוה אחרת: **דנפלה חמותו ברישא**. (ו) וזו שאסרה
את האחרת נפלה תחלה. והאי דנקט חמותו חדא מעריות נקט
וניחא למינקטיה מילתא דשכיחא ושאר עריות טריחא מילתא
לאשכוחי: **אמאי**. שני אסור בשתייהן ליקו חתן של ראשונה ולייבם
לשניה דאניה חמותו ואניה אחות זקוקה ומיהו חמותו לגבי
אידך אח יבמה שהותרה צעמא נפילה כו': **כגון דנפלה הך**
דאניה חמותו ברישא. ואי צמייבם לה האידך ברישא פיישא שנייה
שנאסרה משעת נפילתה (ו) [הו] הלכך מו לא מהי לה היתר: **קל**
היה לן לנ"ב. כלומר צ"ל לקולא אמרי: **ר"ש כמאן**. אליבא
דמאן: **אי**. אחא למימר בית שמאי אומרים יקיימו היינו ר"א:
ואי אב"ש. קא מסהיד היינו אבא שאל והא ליכא למימר
דטעמא דנפשיה קאמר דלאו בר פלוגמיהו דבית שמאי ובית
הלל הוא: **מינא דא יומא**. בפרק כ"ל אחרת של ערוה
כשהיא יבמה או חוללת כו' והיינו נמי אסור זה ומומת באחותה:
הסם. הוא דליכא אלא חד אחא לקמן וליכא למיגזר מידי אבל
הכא דליכא למיגזר דלמא אמת שני לייבומי (ו) כחיו וקא פגע
בלחות זקוקה דקמי ידיה הו' רמיין מרוויחו אימא אפילו האי
דמולא מייבם האי (ו) כחיו איכא היכירא דלחות זקוקה אסורה והאי דייבם
האי אמת לא ליבם דלמא אחי למישרי אחות זקוקה בעלמא:
אבל הסם. דליכא אלא חד אחא למישרי אחות זקוקה בעלמא:
איסור

דגורנין דלמא קדים וחלץ לראשונה ברישא והא דקתני בסיפא אסור בשתייהן
ברישא ובדין הוא דליקום חתן ולייבם הא דאניה חמות אלא גורנין דלמא

(א) [נעיל ית. וש"נ].
(ב) לקמן מא. קט. (ג) ליה
יעינן. (ד) לעיל ית. בכורות
ט. ית. [שבושת ג'].
(ה) לעיל כו'. (ו) [מספחת
פ"ה]. (ז) שנת מב. קה.
סוכה טו. ב"ק דל.
(ח) לעיל כו'. (ט) [נעיל כו'.
י] [בדפדפי אחי]. (י) וזו
שנסרה על האחד נפלה
כליל רש"י. (י) [רש"י].
(י) ס"א בלחמ. (י) ס"א
בלחמ. (י) ג"ל היבמות,
(י) [נ"ש היבוס ו"ע מות'
שם ח: סוף ד"ה אפסר].
(י) [שיך לעיל במנהג כו'.]

הגהות הב"ח

(א) גבי ר' אלעזר היל'
כליל וכן בכל הערות:
(ב) שם בשלמא דאמר
אמרינן ליה מה שראו לך
אלא שני אמר:

תוספות ישנים

דנפלה הך דאניה
חמותו ברישא. פ"ה
דלא דוקא נקט חמותו
ה"ה ערוה אחרת. א"י
פ"ה ר"י ריב"ן דנקט
חמותו משום דחמותו
היא ערוה ראשונה
לגבי כלל דברי מיתא
דקאסורה ליה חמות
לוי דקאמר לקמן (כח).
רב [הו"ה]
מתמומו ואלין:

תוס' חר מקמאי'

הדר אקשין לר"י מהא
דחתן היתה אחת מהן
אסורה עליו אסור ערוה
אסור בה ומותר באחותה
והשני [אסור] בשתייהן
ק"ל דנפלה חמות ברישא
ואמאי ליקום חתן ולייבם
הך דאניה חמות ותהוי
חמות ליבם אידך כיבמה
שהותרה ונאסרה וזוהי
והותרה תחזור להחיות
הראשון אסור רב פפא כגון
דקא' חזני אסור בשתייהן
אוקמה רב פפא אליבא
דרי' כגון דנפל הך דאניה
חמות תחילה והוא ד"ל לא
כתב דביר רב פפא והוא
דבר יומא נשוב ונאמר
כי דברי הרב ברורים
בנכונים וכולה מתני' הילה
היא והא דתננין הך
מתייבמת משום גזירה
דלמא קדים וחלץ ברישא
הראשונה כדאמר בהאי
פירקא גבי (חזקת) (ו)
יבוס דגורנין מיבם והדר
חלץ דלמא חלץ והדר
מייבם הכא נמי לא שנא.
ואע"ז בדפרק כיצד אמר
קדש א' משתי אחיות
ואינו יודע איזה מהן
קדש דוקא מחלץ והדר
יבמו אבל יבומי והדר
מחלץ לא ולא גורנין
דלמא עביר את אטו. והא
שאני התם דספק הוא
דאם קדמו וכנסו
אין מוציאין אחות מיהו
אבל הכא דודאי אחות
זקוקה הוא גורנין הא
אטו הא ואע"ז דלר"י
שנינו ולא מתייבמות קתני
למימר דליכא דין יבוס
כלל. מיהו ר"י מרזי
אפילו נפלה חמות

(א) כ"ל כדאמרינן בסך פירקא

(א) כ"ל כדאמרינן בסך פירקא (דף לא ע"ה) גבי זיקה ב' יבוסין. (ב) כ"ל מדקתני אסור בשתייהן משמע דהוא אסור שוה ומשום וכו'. (ג) אולי כ"ל ומה דקשה עליה פ"ק דבר דלמא כגון דנפלה וכו'.